

Achter de woorden

Achter de woorden

Fredrik Hamer

Schrijver: Fredrik Hamer
Coverontwerp: Fredrik Hamer
ISBN: 9789402184921
© Fredrik Hamer

Voorwoord

Fredrik Hamer is de meester van het anekdotische korte verhaal. Als geen ander weet hij in een beperkt aantal zinnen de wereld om zich heen te beschrijven. Voor het eerst zijn in deze uitgave alle verhalen van Fredrik bijeengebracht, ook de sprookjes en een klucht. Verder is er een selectie gemaakt uit meer dan duizend miniblogs. In het laatste hoofdstuk een kort overzicht van oneliners en grappen die Fredrik jarenlang op internet publiceerde. Het boek is door de humoristische en optimistische verteltrant geschikt voor lezers van alle leeftijden. Een perfect geschenk voor mensen die een moment van ontspanning zoeken.

Utrechtse jaren

Fredrik groeit op in het oude centrum van Utrecht. De jaren zestig zijn net begonnen en de familie is het oorlogsleed bijna vergeten. In een aantal korte verhalen vertelt Fredrik over de humor van de armoede, de verbondenheid tussen familie en burens, de veranderende wereld en de reislust die hem altijd weer terugbrengt naar de speeltuin uit zijn jeugd: het land tussen de Dom en het gekkenhuis.

Zet mammië het museum uit

Psychopathische kleuters, doorgedraaide kassamedewerkers en moordlustige campinggasten. Het leven van Fredrik is nooit saai. Op lichtvoetige en humoristische wijze beschrijft de geboren Utrechter zijn belevenissen en gedachten tijdens zijn uitstapjes. Hij bezoekt museums, attractieparken en festivals en observeert de mensen om hem heen. Lees hoe Fredrik een film over een ijdele staatssecretaris verpest, vlucht voor een verliefde

bedoeïen en bijna sneuvelt tijdens een dagje Levende Geschiedenis. Uitgaan was nog nooit zo grappig.

Doe de kringloop

De humoristische avonturen van de medewerkers van een Kringloopbedrijf ergens in Nederland. Een Hindoestaanse man moet van Sociale Zaken werkervaring opdoen bij de administratie van een kringloopbedrijf. Dat ziet hij niet zitten. Gelukkig krijgt hij veel steun van zijn nieuwe collega's. Of toch niet? Verhaal in dialoogvorm.

Sprookjes

In *Snottoetje* krijgen pestkoppen een koekje uit eigen neus en in *Het Parfum* breekt een meisje een belofte aan een fee. Dat heeft ernstige gevolgen.

Miniblogs

Een miniblog is een tekst van maximaal driehonderd woorden. Fredrik publiceert bijna dagelijks een nieuw avontuur op Facebook. In deze uitgave een selectie van de leukste en de beste blogs die hij de afgelopen jaren heeft geschreven.

Humor

Fredrik is zeer gedreven in het schrijven van komische oneliners en teksten. Op Twitter publiceerde hij jarenlang Engelstalige grappen. In dit boek zijn favoriete tweets, voor zover die te vertalen waren in het Nederlands.

Utrechtse Jaren

1.

Een van de verstandigste dingen die een opgroeiende jongeman kan doen is het openbreken van het bureau van een oudere broer op zoek naar chantabele zaken. De rangorde is een dominante factor binnen het gezin en de leeftijd bepaalt wie welke bloedverwant mag onderdrukken. Ik voelde er niet veel voor om het slaafje te zijn van mijn oudste broer en ik besloot op een ochtend mijn ziel te ontsmetten voor mijn onafhankelijkheid en trots. Er was niemand thuis en ik sloop gespannen naar de slaapkamer van mijn broer. Hij had als oudste kind als enige een eigen kamer en het was mij ten strengste verboden ook maar een voet in de ruimte te zetten. Op de deur hing een briefje met de mededeling dat je eerst moest kloppen als je de kamer binnen wilde gaan. Ik vond dat maar niets. Uit verzet hing ik een briefje op mijn deur met de melding dat kloppen vanwege geluidsoverlast verboden was, maar mijn broer kon de grap niet waarderen. Hij vond het zelfs verschrikkelijk kinderachtig en dwong mij via onze moeder het verbod te verwijderen. Ik opende de deur, haalde diep adem en stapte naar binnen. De kamer was netjes, alsof er niet geleefd werd. Er stonden boeken in de kast, bijna een grap binnen ons gezin, het bureau zag er opgeruimd uit met kantoorspulletjes die je alleen bij een boekhouder zou verwachten en in een hoek stond een keyboard die mijn broer gelukkig nooit leerde bespelen. De lade van het bureau zat op slot, zoals ik al verwachtte, en ik haalde mijn schroevendraaier tevoorschijn. Als een ervaren inbreker ging ik op zoek naar het klepje dat ervoor zorgde dat het goedkope slot open sprong. Binnen tien seconden was de klus geklaard en met bonkend hart doorzocht ik de lade. Echt veel bijzonders vond ik niet. Er lagen lesboeken Latijn en Grieks in, een briefje waarin mijn broer klaagde dat zijn handen te klein waren voor het grijpen van akkoorden op de gitaar en veel schoolpapier. Ik wilde de lade teleurgesteld sluiten tot mijn oog viel op een dikke enveloppe die halfopen lag. Ik zag iets glinsteren en

opgewonden bekeek ik de inhoud. Tot mijn verrassing zaten er allemaal medailles in. Bronzen, zilveren en gouden. Ik begreep het niet. Was onze studiebol de reïncarnatie van Milo van Croton? Dat verklaarde in elk geval de studieboeken, maar gezien zijn postuur had een cursus bodybuilding meer voor de hand gelegen. Ik borg de medailles weer op, sloot de lade vakkundig af en draaide op mijn kamer 'Sympathy for the devil' van de Rolling Stones, terwijl ik peinsde over de vraag hoe ik mijn moeder het slechte nieuws moest vertellen dat haar lievelingszoon een dubbelleven leidde.

Mijn moeder straalde toen ik voorzichtig over de medailles begon. Zij vertelde vol trots dat mijn broer tijdens de zomerkampen van het Leger des Heils verschillende sportwedstrijden had gewonnen. Mijn broer bleek vooral goed te zijn in zwemmen en hardlopen. Ik was verbaasd. Ik ging zelf ook elk jaar een week op kamp naar Heino, maar ik was nog geen tien jaar oud en ik moest nog met de jongste kinderen mee. Sportwedstrijden hielden wij niet en ik heb mijn ouders ook nooit horen praten over de heldendaden van hun oudste zoon. Ik kon mij nauwelijks voorstellen dat mijn broer zo sportief was. Hij voetbalde nooit. Ik zag hem nooit bezig met andere sporten en hij leek altijd te studeren. De vier jaar tussen ons bleken kilometers te zijn.

Ik was eerlijk gezegd teleurgesteld toen ik ontdekte dat mijn oudste broer zo goed in sport was. Hij blonk al uit in het leren en ik verbeelde mij graag dat ik de sportman in het gezin was. Niet dat ik zo sportief oogde met mijn kleine en smalle lichaam. Ik heb vele pluspunten, maar als je mij uitkleedt, dan vind je ze niet. Mijn sportiviteit zat vooral in mijn karakter, in het nooit opgeven en het altijd willen winnen, zonder geïnteresseerd te zijn in een fysieke beloning, zoals een medaille. Op een dag gaf ik daar een perfecte demonstratie van. Het gebeurde zelden dat mijn oudste broer en ik samen buiten waren. Toch mocht ik een

keertje met hem en een neef mee naar het park. Het was intrigerend om mijn twee begeleiders bezig te zien. Ze waren even oud en gedroegen zich als kleine kinderen, terwijl ik beschaamd achter ze aan slofte. Als een onbekend meisje langs liep met haar moeder, dan deden ze net alsof ze het meisje kenden en riepen dat ze haar binnenkort weer hoopten te zien en dat het de vorige keer zo fijn was. Het was puberaal gedrag dat ik pas jaren later ging vertonen en dat gelukkig maar kort duurde. Ik wilde graag voetballen in het park, maar mijn broer en mijn neef wilden op een bankje zitten en zij daagden mij uit om tien rondjes om het park te lopen als ik zo graag in beweging wilde zijn. Ik kon aan de gezichten zien dat ze me in de maling namen, maar ik dacht aan de medailles in de lade en ik liet het hele toneelspel aan me voorbijgaan. Ik begon te rennen, eerst zachtjes, daarna sneller en sneller en terwijl mijn broer en mijn neef grinnikend toekeken voelde ik mij steeds sterker worden. Na een paar rondjes was mijn broer het zat en hij zei ongeduldig dat ik mijn gelijk wel had bewezen, maar ik bleef doorrennen tot ik de tien had vol gemaakt. Mijn broer mocht mij niet alleen laten in het park en ik dwong hem toeschouwer te zijn van mijn meest glorieuze overwinning op sportief gebied: het verslaan van mijn oudste broer op eigen terrein.

Na mijn tiende verjaardag mocht ik eindelijk met de oudere jeugd mee op kamp. Mijn broer was ook aanwezig en ik zag hem tijdens de sportwedstrijden regelmatig in de prijzen vallen. Ik won niets. Ik zwom te langzaam, ik sprong niet ver genoeg, de speer leek een stamboom in mijn handen en de lat lag te hoog. De week eindigde traditiegetrouw met de marathon, een hardloophwedstrijd over te veel kilometers en ik verlangde naar de kampen van vroeger toen ik alleen met vrienden hoefde te spelen. De route liep dwars door het bos en na de start spurten de fanaten van me weg. Ik liep in een drafje achter de gedoodverfde winnaars aan. Ik was door al het voetballen super fit, maar ik kon mijzelf er niet toe zetten om doelloos zonder bal

aan mijn voeten hard te rennen. Halverwege de wedstrijd liep ik al ver achteraan. Ik bedacht hoe ik via een alternatieve route eerder in het kamp terug kon zijn tot ik een mannetje op een stoel zag zitten. Hij draaide met een hand een sjekkie, terwijl zijn andere hand nauwelijks zichtbaar naar een zijweg wees. Ik zag in de verte de andere renners lopen en ik bleef weifelachtig bij de man staan. Slome achtervolgers liepen mij voorbij en weer zag ik de hand zachtjes bewegen. Ik vroeg de man waarom hij naar de zijweg wees. "Je moet die kant op." zei de man grinnikend. "De anderen lopen allemaal verkeerd. Als je snel bent kun je de wedstrijd winnen." Mijn hart begon als een gek te kloppen. Mijn broer was net als alle anderen verkeerd gelopen en als ik de zijweg nam liep ik plots vooraan. Ik kon mijn eerste medaille winnen!

De keuze was niet moeilijk. Ik rende met de snelheid van een linksbuiten die de bal diep aangespeeld kreeg op het doel af en ik zag mijzelf al op het podium staan. Het lopen ging steeds beter en ik voelde hoe de andere renners achter me aan zaten. Ik kon deze wedstrijd met gemak winnen, want ik was fit en ik was gemotiveerd, maar bij het naderen van de finish begon ik te twijfelen. De wedstrijd verliep niet eerlijk. Ik wilde niet gekust worden door tante Jopie bij het uitreiken van de medaille en ik wilde niet in de belangstelling staan. Tactisch eindigde ik uiteindelijk als vierde en ik was zeer trots op mijzelf. Mijn broer kwam met een chagrijnig gezicht over de streep. Hij maakte ruzie met de leiding, schold op zichzelf en kon niet geloven dat ik als vierde was geëindigd. Zelf begreep ik alle ophef niet en ik besloot nooit meer energie te verspillen aan een medaille. Ik presteer graag in stilte.

2.

Ik had als kind bloed aan mijn handen. De smakeloze geschiedenis die nog niet eerder is verteld en die ook beter niet gelezen kan worden begon in De Hommel, een waterpark in Utrecht, waar ik vele zomertjes met vriendjes in het water en op het grasveld doorbracht. De Hommel bestond in die jaren nog uit vier buitenbaden en een klein binnenbad. Voor de zusjes onder ons was er een kinderbad met grappige fonteintjes uit grote ronde stenen waar je met je blote kont op kon gaan zitten als je een warme darmspoeling wilde. Verder was er een speelbad dat voornamelijk werd gebruikt als ontmoetingsplaats voor kinderen die nog niet goed konden zwemmen. Mijn moeder wilde graag dat ik mijn tijd doorbracht in het recreatie bad, aangezien ik nog geen zwemdiploma had, maar als jongen met een mannenhart had ik grotere of in dit geval hogere ambities. Naast het Olympische bad bij de ingang lag namelijk een vierkant bad met een zwemtoren tot tien meter hoog. Ik werd gekweld door een licht hoogtevreesgevoel en alleen daarom moest ik van het hoogste punt af springen. Dat ik niet kon zwemmen was in mijn kinderlijke ogen geen probleem. Ik sprong gewoon naast de rand van het bad. De klim naar boven vergeet ik nooit meer. Er leek geen einde aan te komen. Boven in de toren waaide het hard en de wandeling van drie meter naar de rand was de zwaarste uit mijn leven. Elk onderdeelje in mijn lichaam smeekte mijn hersenen om niet te springen, maar het besluit was al genomen. Toen ik naar beneden keek besepte ik plots dat het gekkenwerk was. De rand van het bad lag precies tussen de zijkant van de vijf- en de zeven-en-een-halve meter plank en een misrekening of een windvlaag betekende mijn dood. Ik ging op het uiterste puntje rechts staan, haalde diep adem, sloot mijn ogen en sprong. Door de harde wind kon ik mijn armen niet stil langs mijn lichaam houden en als een gewond vogeltje fladderde ik naar beneden. Met een harde klap belandde ik in het water en ik zakte veel te diep naar de blauwe

bodem. Paniekerig remde ik af met mijn armen en benen, vocht mijzelf naar de oppervlakte, greep de rand en begon astmatisch te hijgen. Ik had het spannendste en gevaarlijkste avontuur uit mijn leven zonder kleurscheuren overleefd. Daarmee had ik de herinneringen aan De Hommel met een goed gevoel kunnen afsluiten als ik niet op een dag een ring van mijn moeder had gekregen. Bloeden zou ik uiteindelijk toch.

Tot mijn tiende verjaardag droeg ik nooit sieraden en dat was wellicht zo gebleven als mijn moeder het niet nodig had gevonden om mij te verblijden met een ring. Ik had geen idee om welke vinger het sieraad moest en uiteindelijk zat de ring alleen lekker strak om de linker middelvinger. Het stond eigenlijk wel stoer en ik droeg de ring dag en nacht. Alleen tijdens het zwemmen deed ik de ring af, want ik wist niet zeker of het chloor goed was voor het metaal en verder wilde ik de ring niet verliezen. Tijdens het spelen en het zonnen op het gras deed ik de ring weer om en dat bleek later een bijna dodelijke beslissing. Op een dag zag ik dat er nieuw speeltoestel was geplaatst. Het was een grote houten hobbelpaard en mijn vriendjes en ik reden het arme dier met veel plezier in. Tijdens het afstappen bleef ik echter met mijn ring aan het paard hangen, terwijl het hobbelen doorging en voordat ik het zelf in de gaten had hing mijn middelvinger als een slap worstje aan mijn linkerhand. Iedereen raakte in paniek. Meisjes die altijd week in de benen werden als ze diep in mijn ogen staarden vielen nu echt om, mijn vriendjes bleken nichtjes te zijn en de ijsverkoopster die al jaren vol bewondering naar de EHBO-diploma's van de badmeesters had gekeken zag in twee minuten al haar dromen uitkomen toen ze via mond-op-mondbeademing weer tot leven werd gewekt. Ik keek zelf vrij laconiek naar het bloed en ik wandelde op mijn gemak naar de eerste hulp. Er werd voortvarend gehandeld door de aanwezige badmeester, die zelf ook in het centrum van Utrecht was opgegroeid en dus wist wat een middelvinger voor een arme jongen betekende. Een meisje dat met haar

achterwerk in de prikkels van de bosjes was gevallen werd ruw van de tafel gesleept en met haar blote kont op een stoel gezet. Ik ging languit op de tafel liggen en mijn vinger werd vakkundig weer recht gezet. Sinds die onfortuinlijke dag draag ik geen sieraden meer. Tijdens familiebijeenkomsten wil ik nog weleens mijn middelvinger opsteken en als mijn neefjes en nichtjes vol bewondering en met een angstige blik in de ogen om me heen kruipen om het grote litteken te zien, dan vertel ik ze graag stoer en met de nodige humor hoe ik op zomaar een zomerdag in mijn jeugd bijna ontmand werd door de eerste en laatste ring die ik in mijn leven droeg. Tragische verhalen kunnen het beste verteld worden door een optimist.

3.

Op de kleuterschool kwam ik voor het eerst in aanraking met het zelf maken van muziek. Ik viel al snel uit de toon. Mijn brave luiergenootjes zongen enthousiast de flauwe kinderliedjes mee die de juffrouw ons leerde, maar ik bewoog alleen mijn lippen even als het oude vrouwtje met het vogelnestje op haar hoofd mij streng en verwijtend aan keek. Ik hield niet van gedwongen groepsvermaak en ik staarde het liefs uit het raam naar buiten waar voor mij de vrijheid lag. Op de lagere school werden de muzieklessen interessanter. Op een dag stonden er muziekinstrumenten bij ons in de klas en wij mochten allemaal een instrument uitkiezen om te leren bespelen en om mee naar huis te nemen. Ik vond dat geweldig. Ik wilde altijd al de muziek in, zoals dat zo mooi heette, en ik liep alle instrumenten langs om te zien waarmee ik de meeste indruk kon maken op de meisjes. Een blaasinstrument zag ik niet zitten; ik wilde lucht overhouden voor de liefde. Een trommel zou mijn schatje hoofdpijn bezorgen en mij dus een blauwtje en met een tamboerijn zou ik alleen iemand van de verkeerde kant aan trekken. Ik liep zo te treuzelen bij het maken van een keuze dat

er alleen nog een koffer met een xylofoon over bleef. Ik pakte de stok die erbij hoorde, sloeg wat op de staafjes en wist meteen dat ik had gevonden wat ik zocht. De wereld was een muzikale genie rijker.

Toch was de xylofoon niet het eerste instrument dat ik bespeelde. Na mijn zevende verjaardag verhuisde mijn familie naar Oudwijk, een volkswijk in het centrum van Utrecht. De armoede was minder groot dan in de buurt waar mijn wieg stond, maar ook hier moest elk cent twee keer worden uitgegeven wilde een moeder haar gezin elke dag warm eten kunnen voorzetten. Het arm zijn werkte stimulerend bij het zoeken van creatieve oplossingen en dat gold ook voor onze vrijetijdsbesteding. Geld voor speelgoed was er nauwelijks en dus speelden wij met alles wat wij op straat vonden. Op een zaterdag zag ik daar een mooi staaltje van. Ik hing wat rond in het huis toen ik plots trommels hoorde. Ik rende naar buiten en ik vroeg mij af waar het geluid vandaan kwam. Drumbands waren een zeldzaam verschijnsel bij ons in de buurt en mijn hart begon als een gek te tikken. Het geluid kwam steeds dichterbij. De burens gingen voor de deur staan of hingen uit het raam en ik hoorde mijn moeder zeggen dat de kinderen eraan kwamen. Ik snapte er niets van. En toen gebeurde het! Ik zag het meest ongeregelde zootje armoedzaaiers als drumband onze straat in lopen. Het waren jongens bij mij uit de buurt die van oude jerrycans trommels hadden gemaakt. Ze speelden een eentonig ritme dat ik nog steeds zonder problemen na kan spelen en op de een of andere manier betoverde het mij helemaal. Toen de drumband ons huis voorbijliep gaf mijn moeder mij plots een duw en zij schreeuwde dat mijn oudste broer in het midden liep. Ik was zo trots als een pauw en ik besloot ter plekke mijn broer voortaan te vergezellen op zijn muzikale tocht door de wereld. Het kostte mij wat uurtjes zeuren, maar uiteindelijk zwichtte mijn broer. Hij maakte een trommel voor me van een oude jerrycan, leerde me de kneepjes van het vak en meldde me aan

voor de band. Bij het volgende optreden, het eerste en het laatste voor mij, liep ik als blikvanger helemaal vooraan door de buurt. Mijn moeder stond weer bij de deur, gezellig kletsend met de burens, en toen ik voorbijliep keek ze alleen even op om glimlachend te zwaaien. Ik was en bleef de tweede zoon.

Mijn moeder schrok toen ze mij met de xylofoon thuis zag komen. Het huis was voor haar een grote echoput waarbij elk geluid haar zenuwen tergende en het laatste waar zij behoefte aan had was een zoon die zo nodig kabaal moest maken met een slaginstrument. Ik mocht af en toe oefenen in de slaapkamer, maar al na de eerste tonen schreeuwde mijn moeder dat de baby sliep en dat ik zachtjes moest doen. Ik sloot de koffer dan maar weer om buiten te gaan spelen. Op school werden mijn klasgenootjes steeds beter in het bespelen van hun instrument en ik staarde maar wat door het raam naar buiten waar de vrijheid lokte en als de lerares mij streng en verwijtend aankeek, dan haalde ik mijn schouders op als teken dat het mij allemaal niet interesseerde. Op de gang was het in mijn eentje ook gezellig.

4.

Mijn ouders bedreven alleen op oudejaarsavond politiek. Het was tijdens de tv-conferences van Wim Kan, de cabaretier die in de jaren zeventig geschiedenis schreef met zijn grappen over de politieke leiders in die periode. Ik was intussen op een leeftijd waarop de krant lezen en het journaal kijken alledaagse bezigheden waren en de meeste grappen kon ik dan ook wel plaatsen. Interessanter nog dan het optreden van de oude man met zijn spiekbriefjes op de grond vond ik de reacties van mijn familieleden die in mijn ogen volledig apolitiek door het leven gingen. Mijn ouders gingen plat bij de imitaties van Joop den Uil en Dries van Agt, mijn oudste broer gniffelde geil als rechts door

het slijk werd gehaald en ik knorde tevreden als Wim met een goede woordspeling of een oneliner op de proppen kwam. Stemmen was een verplicht rondje binnen de familie. Mijn ouders kozen traditiegetrouw voor een Christelijke partij zonder ooit een naam te noemen, want dat was niet zoals het hoorde, en verder ging de band niet. De enige politicus die ongewild een rol bij ons thuis speelde was de werkgever van een zus van mijn moeder. Mijn tante klikte graag over de loszittende handjes van de fractievoorzitter en nadat de kranten hadden gesuggereerd dat de politicus fout was geweest in de tweede wereldoorlog werden de verhalen alleen nog smeüiger. Ik luisterde geamuseerd naar alle roddels, verweet mijn tante stil een gebrek aan loyaliteit en werd onbewust gesterkt in het idee dat politici niet deugden. Dat laatste veranderde toen ik op een dag een Tweede Kamerlid vrolijk in het plantsoen zag huppelen met zijn kinderen. Ik zag plots een vader die ik graag zelf wilde zijn.

Op mijn school zaten voor mijn gevoel alleen domme kinderen en ik was de domste. Wij kwamen uit arme gezinnen, woonden in oude huizen en groeiden traag op de melk die gratis in de pauze werd uitgedeeld. Ons volwassen leven zou bestaan uit het opvoeden van kinderen, het werken in fabrieken of kosthuizen en de droom van een rijk en gezond leven leek ver weg. Het kwam dan ook als een schok om te ontdekken dat een klasgenootje van mij, een meisje met blonde krullen en een bollig Duits gezichtje, bijzonder bleek te zijn. Het kind was mij eerlijk gezegd nooit opgevallen. Ik speelde voornamelijk met de jongens uit de klas en mijn verliefdheden bewaarde ik voor dat ene meisje uit een lagere groep met wie ik vaak films naspeelde. Op een dag onderbrak de directeur de les en hij vertelde dat de vader van mijn klasgenootje de nieuwe bibliotheek van de school zou openen. Ik keek naar het meisje, dat trots glimmend naar de Hemel staaarde en ik vroeg mij af waarom nu juist haar vader het leeslintje mocht doorknippen. De directeur leek mijn

gedachten te raden en hij verklaarde dat de vader een bekende politicus en schrijver van kinderboeken was en dat de school zeer vereerd was met zijn komst. Ik was vanaf dat moment mijzelf niet meer.

De blonde godin bleek de beste leerlinge van de klas te zijn. Ze kreeg alle aandacht van de meester, kon het goed vinden met de klasgenotes, werd niet gepest door de jongens en glimlachte zelfs vriendelijk als ik haar als een zombie aanstaarde. In de middagpauze zag ik haar nooit op het schoolplein. Van een vriendje hoorde ik dat het meisje aan de andere kant van het Tolsteegplantsoen woonde en dat zij en haar zusje regelmatig door een van de ouders werd gebracht en gehaald. Dat vond ik een buitengewoon interessant nieuwtje en aangezien mijn ouders wel iets beters te doen hadden dan hun kroost naar en van school begeleiden had ik alle tijd om het meisje na de lessen te volgen en te bespioneren. Voor ik het zelf besepte zat ik bij haar thuis.

De dochter van de bekende Nederlander bleek onaangenaam aardig te zijn. Ik wilde haar haten, puur alleen omdat ze bijzonder was, maar mijn karakter zat mij in de weg en als zij geen meisje was geweest, dan waren wij zeker vrienden geworden. Wij spraken af en toe met elkaar, speelden tikkertje of liepen samen richting huis. Het meisje woonde in een groot huis dat statig over het plantsoen uit keek, met hoge treden naar de voordeur, wat ik bizar vond, en ramen zo hoog als de muren bij ons thuis. In de huiskamer lag een gelakte houten vloer en de meubelen oogden zo modern als het spul dat ik alleen kende uit de reclamefolders. Haar vader was bijna nooit thuis en om hem was het mij allemaal te doen. Ik wilde weten hoe hij eruitzag, hoe hij praatte en hoe hij rook, maar ik moest geduld hebben tot hij de bibliotheek kwam openen en toen dit moment eenmaal was gekomen kreeg ik meer te zien dan waar ik op gehoopt had. In de bibliotheek zag ik een man met een vriendelijk gezicht de

slijmerige woorden van de directeur aan horen. Ik luisterde half naar de toespraak van de schrijver die een hypnotiserende werking op mijn schoolgenoten leek te hebben en ik voelde mij ongelukkig omdat ik nog nooit een boek had gelezen. Na de opening sloop ik stiekem achter de gast met zijn dochters aan, zag hoe ze het Tolsteegplantsoen in renden en hand in hand huppelend richting het paleis gingen. Ik zag geen bekende schrijver of politicus meer, maar een vader met twee lieve dochters die als kleine kinderen door het leven zweefden. Ik besepte plots dat je op verschillende manieren rijk kunt zijn en ik was op verschillende manieren arm.

5.

In mijn jeugdjaren waren alle volwassenen die het genoeg hadden over de lage drempel van ons huis te mogen struikelen mijn oom of tante. Nu heb ik persoonlijk niets tegen familie. Integendeel. Ik keek rond mijn verjaardag altijd uit naar het bezoekje van een bloedverwant en dat doe ik ruim dertig jaar later nog steeds, tevergeefs. Een gast die ik gedwongen tante noemde was een kleine vrouw met een bochel op haar rug. De tante die dus geen tante was, ik noem het zomaar even, had twee fascinaties in haar leven: de dood en kleine Fredrik. De arme vrouw leed ontzettend onder haar afwijking en volgens mijn moeder, die graag grapte dat tante last had van een verhoging, bracht haar vriendin elke dag uren op het kerkhof door in de hoop in een graf te worden gesleept om zo uit haar lijden te worden verlost. Ik was verbijsterd. Niet door de doodswens, want ik begreep als kind maar al te goed dat een mens ongelukkig kon worden van een afwijking die bij de gemiddelde mens tot spot en hoon leidde. Wat ik niet begreep was dat deze vereenzaamde vrouw ondanks al het tegenslag in haar leven nog de hoop had op een vroege dood. Ze moest toch begrijpen dat een dergelijk mazzeltje er ook niet in zat.

Tante kwam regelmatig bij mijn moeder op bezoek en mijn vriendjes en ik reageerden altijd opgewonden als wij dat kleine vrouwtje aan zagen komen. Ze reed namelijk op een grote zwarte fiets met een zadel die in onze ogen tot de hemel reikte. Wij klommen brutaal op de fiets en deden of wij door de straat raceten. Bij de pedalen konden wij niet en vol bewondering keken wij toe hoe mijn tante, die niet mijn echte tante was, zo verzekerde ik mijn vriendjes met overdreven rechte rug, op de hoge fiets klom en moeiteloos weg reed. Voor ons was dit vrouwtje een reus en mijn vriendjes vertelden later ongetwijfeld aan hun kinderen en kleinkinderen over de gebochelde met de hoge zadel.

Ik vond mijn tante aardig en dat gevoel bleek wederzijds. Al snel kreeg ik bij elk bezoekje een gulden, terwijl mijn broers en zussen jaloers toekeken. Het duurde niet lang en ik mocht een dagje bij haar thuis langskomen. Mijn tante woonde in een flat en ze had zowaar een badkamer met een douche. Een luxe voor een jochie uit de achterbuurt en ik mocht van mijn tante in bad. Onbewust draaide ik deur van de badkamer op slot voordat ik naakt onder de douche stapte en dat redde mijn maagdelijkheid. In elk geval voor even.

Ik stond neuriënd onder het stromende water tot ik plots de hendel van de badkamerdeur naar beneden zag zakken. Als versteend keek ik naar het tafereel. Iemand probeerde binnen te komen! Eerst zachtjes en voorzichtig, daarna met veel kabaal en ongenoegen. Het was mijn tante. Ik stond als tienjarige adonis naakt onder de douche bij een vereenzaamd vrouwtje dat nooit van de liefde had mogen proeven en hoe verlokkelijk rollebollen met een vrouw met een bochel voor een jongen met uitgehongerde hormonen ook kon zijn, ik voelde er niets voor om mijn tante te voeren. Ik rende snel naar de deur en hield de hendel stevig vast, terwijl mijn tante opdringerig vroeg of zij mij mocht helpen bij het afdrogen. Een kwartiertje later stond ik droog achter de oren op straat en tijdens het fietsen naar huis

begreep ik voorgoed wat eenzaamheid was. Ik heb daarna nooit meer een gulden gekregen van mijn tante en ik moest dit tekort aanvullen met het verkopen van oud ijzer aan ongere opkopers. Door een kromme rug raakte ik van het rechte pad.

Nu, vele jaren later, moet ik aan het kleine vrouwtje denken, dat uiteindelijk de rust vond die ze zo lang had gezocht. Ik wandel in mijn eentje door de bossen bij Appelscha en ik voel mij heerlijk vrij. Voor een paar uurtjes ben ik alleen op de wereld en geen enkel gevoel van eenzaamheid overvalt mij. Dit soort uitstapjes maak ik vaker, zeker in het voorjaar en in het najaar en ik schrijf er nooit over. Het is een ervaring die ik eigenlijk met niemand wil delen, ook niet in woorden, maar voor deze ene keer maak ik een uitzondering als herinnering aan een tante die geen tante was en toch wel weer. Op mijn tiende ging mijn fantasie met mij op de loop en ik heb er een hoge prijs voor betaald. Mijn tante zocht de eenzaamheid op het kerkhof in de hoop dat een engel haar naar de liefde zou leiden die ze zelf nooit had kunnen vinden en toen ze een jongen leerde kennen die ze aardig vond werd het moedergevoel in haar aangewakkerd. Ik was te jong om dat te begrijpen en ik voel mij na al die jaren een beetje schuldig over het feit dat ik het vereenzaamde vrouwtje van verkeerde dingen verdacht. Achteraf gezien was de man in mij aan het ontwaken en de verlangens die ik zag in mijn tante zaten in mijzelf en ik was nog niet klaar voor zulke gevoelens. Is mijn arme tante toch nog iets bespaard gebleven.

6.

Ik ben een echte Utrechter. Dat kan ik niet ontkennen. Mijn kribbe stond in een van de armste wijken van Nederland. Nu is arm zijn geen schande. Het is hoogstens niet praktisch. Je hebt arm en armer; wij waren de armste. Als ik met mijn familie door de straat liep, dan zag ik de burens denken: 'Wat een

armoedzaaiers'. Zo arm waren wij dus. En dat is arm. Honger heb ik overigens nooit geleden. Mijn ouders vonden elke dag eten op tafel hebben belangrijker dan de rekeningen betalen. Geef ze eens ongelijk. Mijn geboortehuis was veel te klein voor een groot gezin en het huis werd letterlijk onbewoonbaar verklaard toen mijn moeder haar zoveelste kind baarde in de woonkamer. Wij sliepen met zijn allen op de zolder. De kinderen lagen in de ene hoek en mijn ouders lagen in de andere hoek, druk bezig met het verder uitbreiden van het gezin. Ik riep weleens: 'Pa, bewaar wat voor later'. Mijn vader was echter een tuinman in hart en ziel. Zaaïen was zijn lust en leven. En zo groeide ons gezin elk jaar tot mijn moeder in het ziekenhuis onvruchtbaar werd gemaakt. Mijn vader mocht vanaf dat moment alleen nog water geven.

7.

In mijn kinderjaren speelde ik vaak met mijn vriendjes op een brug aan de Oude Gracht in Utrecht. De Dom was mijn grote broer. Ik was dol op klimmen en ik deed dingen die mijn moeder mij verboden had en die mijn vader stiekem leuk vond. Op een dag wilde ik mijn vriendjes bewijzen hoe dapper ik was als zesjarige. Ik klom over de leuning van de brug om aan de waterzijde naar de overkant te lopen. Mijn vriendjes plaagden mij en deden alsof zij mij van de brug wilden duwen. Ik liet stoer de leuning los en juist op dat moment gaf een jongetje mij een onvergetelijk zetje. Met veel gevoel voor drama stortte ik naar beneden. Ik lag bewusteloos aan de rand van de kade met mijn hoofd zwevend boven het vieze water. De huisarts stelde als diagnose een zware hersenschudding en hij raadde mijn ouders aan om mij minstens twee weken platliggend in bed te houden. Ik huppelde echter al de volgende dag vrolijk rond in het huis en vanaf dat moment was ik het geflipte schaap van de familie.

De invloed van de vrije val op mijn gedrag zal nooit duidelijk worden. Feit is dat ik door de klap bijna al mijn herinneringen kwijt was. Dat merkte ik meteen de volgende ochtend. Mijn ouders hadden mijn bed in de huiskamer gezet en ik werd wakker gehuild door een baby. Ik kon mij niet herinneren dat er gezinsuitbreiding was geweest en nieuwsgierig leunde ik op de kinderwagen om te zien wie de janker was. De baby werd echter door mijn gewicht gelanceerd en voor het eerst in mijn leven zag ik een mens door de ruimte zweven. Mijn moeder kwam geschrokken de huiskamer binnen rennen en riep: "Mijn arme kind." Ik sloot mijn ogen en ik stak vertederd mijn armen uit voor een warme knuffel. Mijn moeder liep mij echter voorbij en ontfermde zich over het meisje dat mijn zusje bleek te zijn. Teleurgesteld kroop ik terug in bed.

Binnen twee dagen stond mijn bed weer in de slaapkamer en vanaf dat moment was iedereen het er wel over eens dat ik anders was. Niemand kon mij vertellen wat er nu precies anders was aan mij, maar ik was anders. Prettig vond ik het niet. Het gerucht ging dat mijn opa aan vaderskant in het gesticht was overleden en ik vreesde opgezadeld te worden met een ongewenste erfenis. Misschien dat ik daarom zoveel interesse toonde voor de bewoners van het gekkenhuis bij ons om de hoek. Tegenover de ingang van het Centraal museum was een hal van de gesloten inrichting, waar geesteszieke mannen overdag heen en weer liepen. Ik stond regelmatig voor de ramen te kijken en ik vroeg mij af wat er in die verstoorde geesten omging. Soms zwaaide iemand naar me, een ander trok alleen een gek gezicht. Mijn moeder vertelde me dat de gekken op het binnenterrein water mochten pompen en dat de emmers geen bodem hadden. Ik vond dat bizar en ik riep dat je echt knetter moet zijn als je zoiets niet in de gaten had. Tegenwoordig controleer ik mijn glas als mijn moeder water voor me in schenkt. Mij krijgt ze niet gek.

Veertig jaar na de opstanding loop ik nog steeds vrij rond en ik kom niet meer met het excuus dat ik van een brug ben gevallen als iemand zegt dat ik anders ben. De mensen moeten mij maar nemen zoals ik ben. Het gekkenhuis is tegenwoordig deels een museum over Nijntje. Ik stond ooit minutenlang vol twijfels voor de ingang van het historische gebouw. Ik ben uiteindelijk buiten gebleven en ik ben voor de ramen van de hal gaan staan waar ik als kind zo vaak heb rondgehangen. De nieuwsgierigheid is er nog steeds, maar de angst voor de erfenis van mijn opa is verdwenen. Mocht ik ooit gek worden verklaard, dan wil ik de rest van mijn leven in de hal doorbrengen waar de geesten van de zieke mannen ronddolen. Dan kan ik ze eindelijk vertellen dat ik ook anders ben.

8.

Elk voorjaar maakte ik met mijn moeder een vreselijk uitstapje. Ik zat achterop de fiets in het kinderzitje, mokkend, zoals lieve kleuters dat doen als ze hun zin niet krijgen, en ik zag hoe de huizen groter werden en het verkeer drukker. Ergens in een buitenwijk stopte mijn moeder bij een winkel, liep met mij aan de hand naar binnen en wachtte beleefd tot zij werd aangesproken, terwijl zij mij continue smeekte mij netjes te gedragen. Een lange man in een saai zwart kostuum begroette mijn moeder alsof hij haar al jaren kende, wat ook zo bleek te zijn, en toen hij mij herkende mompelde hij bijna verveeld:

“Hetzelfde setje als vorig jaar dan maar weer?”

Ik werd meegenomen naar een hoek achter in de winkel, het meetlint werd tussen mijn balletjes gestopt en er werd een broek, een overhemd, een stropdas, wat sokken en onderbroeken en een paar schoenen voor mij uitgezocht. De verkoper schreef een bon uit en beloofde mijn moeder met een uitgestreken gezicht dat zij zich geen zorgen hoefde te maken over de rekening. Ik besepte plots dat wij arm waren en dat wij

de kleding op de pof moesten kopen en ik schaamde mij. Thuis mocht ik de nieuwe kleren een uurtje dragen en het oude zondagspak was voortaan voor doordeweeks. Het was een spel dat gespeeld werd tot de recessie minder werd en de winkel failliet ging. Sindsdien droeg ik de afdankertjes van de burens. Het kan altijd erger.

9.

Er was geen revolutie nodig om mijn geboortegrond te verliezen. Tijd en armoede waren voldoende. Samen met mijn beste vriend, een olijk kereltje van een jaar of zeven met sproeten zo groot als een cent, was ik naar de plek teruggegaan waar mijn ouders mij ooit het leven in hadden gewipt. Wij waren pas een maand geleden verhuisd en nu al stonden er hekken om het huis dat half ingestort op het einde wachtte. De voorgevel was grotendeels weggeslagen en het plafond in de huiskamer rustte schuin op de grond. De twee openingen staarden als blauw geslagen ogen naar me en heel even leek het alsof het huis hilde, maar het was slechts het regenwater dat een weg naar beneden zocht. Mijn vriendje had mij meegelokt naar een verleden dat ik al bijna had verdrongen en hij wees mij enthousiast op een gat in het hek waar ooit de voordeur de gastheer was geweest. Mijn moeder had verteld dat zij een grote beer had achtergelaten op zolder en mijn vriendje wilde niet dat het dier in alle eenzaamheid stierf. Ik begreep niets van die sentimentele gevoelens en ik was niet van plan mijn leven in de weegschaal te stellen voor een stuk speelgoed. De inbreker was echter al binnen en ik kon niets anders doen dan in zijn misdadige voetsporen treden. Voorzichtig kropen wij door het stof dat bij elke stap opstootte. Tot onze verbazing en vreugde bleek de trap naar boven intact te zijn en met ingehouden adem veroverde wij het hout dat krakend verzet pleegde. De beer, lichtbruin van kleur en zo groot als wij zelf waren, bleek een arm

en een oog kwijt te zijn, maar mijn vriendje knuffelde het beest alsof het zijn moeder was en heel even hoopte ik met een jaloers gevoel dat iemand mij zou komen redden als ik ooit verwond en vereenzaamd op mijn einde wachtte. Je hebt maar een hand nodig voor een vriendschap.

Het was de laatste keer dat ik mijn geboortehuis in de Vrouwjutenstraat zag en ondanks mijn zeer jonge leeftijd besepte ik dat er een nieuwe fase in mijn leven was begonnen. Echt diepe herinneringen aan mijn eerste levensjaren heb ik niet. De omgeving zit echter als een foto op mijn netvlies gebrand en ik dwaal 's nachts graag door de straten waar ik mijn onschuld verloor. Utrecht was verdeeld in een aantal wijken, maar wij waren centrumbewoners in een niemandsland waar je alleen bij hoorde als je er geboren en getogen was. Het saamhorigheidsgevoel bleef beperkt tot de directe burens die net als wij een deel van het lot in handen hadden waarop nooit een prijs viel. Naast ons woonde een gezin en door de dunne muren hoorde ik de vader vaak zingen. Volgens mijn moeder zong hij de vreselijkste liedjes, operette ofzo, maar ik vond het op de een of andere manier mooi en ik leunde met mijn oor tegen de muur om van de zang te genieten. De buurvrouw had altijd medelijden met ons en zij begreep niet hoe mijn ouders een groot gezin konden onderhouden met het lage salaris van een beroepsmilitair. De moeder die zelf met weinig geld voor een stel kinderen moest zorgen had een gouden hart en elke ochtend stal ze een fles melk die ze netjes bij ons bij de voordeur neerzette. De zonen, groot van stuk en niet al te snugger, waren dol op mijn moeder en zij deden allerlei klusjes voor het kleine buurvrouwtje, terwijl ze van de ene ramp in de andere vielen. Er werd met de politie geknukt, eentje verdronk onder mysterieuze omstandigheden en een ander sneed regelmatig zijn polsen door. Nu, bijna vijftig jaar later, vertelt mijn moeder nog steeds graag hoe aardig de burens waren, hoe de melkboer bijna failliet ging aan het statiegeld en hoe lief de jongens voor haar zorgden.

Wij zaten samen in een lekgeslagen bootje en wij konden alleen het hoofd boven het water houden door samen te werken en te leven en dat schiep een band tussen ons die door buitenstaanders niet te begrijpen was en dat maakte ons centrumbewoners bijzonder.

10.

Ik ben de Jean-Paul Grenouille van de Utrechtse wallen. Mijn hele leven ben ik al gevoelig voor geuren. De hygiëne was in mijn jeugd ver te zoeken en niemand in mijn omgeving die ooit aanstalten maakte op reis te gaan. Een keer in de week in bad gaan was een luxe bij ons thuis en dan moest het water in de zinken waskuip ook nog gedeeld worden met de vele broers en zussen. Het oudste kind mocht als eerste een duik nemen en het jongste kind als laatste. Het gevolg was dat mijn oudste broer als enige schoon door het leven ging en dat mijn jongste zusje een weerstand opbouwde waar de gemiddelde rioolrat jaloers op zou zijn. Geld voor een badkamer was er niet en in het plaatselijke badhuis waren alleen de Turkse buurtbewoners graag geziene en frisgewassen gasten. Misschien dat ik door het leven in de achterbuurt een afkeer heb gekregen van stank en naar zweet ruikende mensen. Feit is dat ik tegenwoordig slecht tegen nare geurtjes kan.

Geuren spelen gelukkig ook een positieve rol in mijn leven. Een deel van mijn herinneringen is verbonden met een geur en het verliezen van mijn reukvermogen zou voor mij een vorm van dementie zijn. De vroegste herinnering aan een geur is opmerkelijk genoeg niet aan die van mijn moeder, maar aan die van een schip in de kelder van het Centraal museum. Voor mijn tiende levensjaar kwam ik regelmatig in het voormalige Agnietenklooster en het eerste wat ik bij binnenkomst deed was het trapje in de hoge hal naar de kelder af rennen. Bij het

halfvergane schip zat ik in mijn eentje minutenlang de geur van het geconverseerde hout in me op te nemen. Ik voelde soms stiekem aan de planken, maar diep in mijn hart vond ik dat bijna profaan. Ooit overwoog ik in een zeldzaam moment van krankzinnigheid een stukje van het schip af te breken. Ik wilde de geur die zoveel indruk op me maakte niet kwijtraken en mijn kinderhersen konden niets beters verzinnen dan om een deel van het schip voor altijd bij me te dragen. Ik was Patrick Süskind bijna voor geweest. Tegenwoordig heeft de kelder twee ingangen en het intieme uit de jaren zestig is voorgoed verdwenen. Ik realiseer mij somber dat er nooit meer een jongetje zal zijn dat eenzaam in de kelder de geur van het hout inhaleert. De geur van het verleden zit alleen nog in mij en ik kan deze herinnering met niemand delen.

11.

Als iemand mij zou vragen hoe de Hemel eruitziet, dan hoef ik niet lang na te denken; ik droom er elke nacht over. Mijn hartstocht ligt diep verborgen in de bossen van de Rocky Mountains, aan de rand van een groot meer, waar het zomerzonnetje het water spiegelt in mijn ziel. Ik ben al van jongs af gek van de natuur en ik weet niet waar dat gevoel vandaan komt. In mijn jeugd was alles grijs. De vervallen huizen bij de domtoren, de geuren van de tuin, de door ratten gedomineerde grachtwerven, de buurtgenoten die zo arm waren dat ze alleen op de pof konden sterven en de zon. Slechts in mijn verbeelding vond ik de kleuren waar ik zo van hield. De lantaarnpalen werden bomen en de broodmagere honden en katten veranderden in het wildleven dat ik alleen van een paar foto's kende. Op de tv zag ik hoe Robin Hood in de bossen leefde en de rijken beroofde. Dat wilde ik ook, maar ik kon door de lantaarnpalen het bos niet zien en het sjieke Wilhelminapark was een stap te ver. Mijn jeugd leek zich dus volledig tussen het

beton af te spelen als niet een paar studenten met een hart van goud zich mijn noodwendig lot had aangetrokken. Heilige boontjes ontluiken blijkbaar ook in het asfalt.

Op een warme zomerochtend stond mijn moeder plots met een volle koffer in mijn slaapkamer. Ze kamde mijn haren, gaf me twee zoenen en zei dat ik mij netjes moest gedragen. Ik was nog geen tien jaar oud, maar ik besepte dat mijn ouders moeite hadden om alle monden te voeden en ik onderging het afscheid zonder tranen. We wandelden zwijgzaam naar een plein waar een bus ons opwachtte. Ik zag veel kinderen die door hun ouders werden getroost en geknuffeld. Een meisje huilde zo hard dat weer mee mocht naar huis, maar ik wist dat ik geen kans maakte. Mijn moeder had al gedag gezegd. Ik ging in het midden van de bus zitten en staarde naar buiten. De omgeving veranderde tijdens de lange reis langzaam van kleur. De eerste bomen verschenen, de zon warmde mijn bleke gezicht door het glas en een meisje naast me vleide zich tegen me aan. Ik werd verliefd.

De bus stopte bij een grote boerderij midden op het platteland. De koffers werden uitgeladen en gespannen volgde ik samen met de andere jongens een grote man met een vriendelijk gezicht die ons een slaapplaats op een hooizolder toewees. Er hing een vreemde geur in het houten gebouw die ik niet eerder had geroken en ik vond het heerlijk. Ik ging aan de zijkant in het hooi liggen en ik luisterde gebiologeerd naar de man die ons vertelde dat hij een student was die samen met studiegenoten een gratis vakantie had georganiseerd voor arme kinderen. Ik keek eens om me heen en nam de armoedzaaiers een voor een op. Ik zag geen bekende gezichten en dat verbaasde mij een beetje. Ik wist toch zeker dat mijn buurtgenootjes ook nooit op vakantie gingen. Ik was blijkbaar een uitverkorene en dat vond ik eigenlijk wel prettig. Had ik eindelijk eens iets te vertellen op de eerste schooldag van het nieuwe schooljaar.

De vakantie was geweldig. Ik dronk de hele dag verse melk, die smaakte als de koffiemelk van mijn moeder, de studenten organiseerden spelletjes en feestjes, studeerden een toneelstuk met ons in en vertelden spannende verhalen bij het kampvuur. Het hoogtepunt was een speurtocht door het bos waar we jacht maakten op twee criminelen die de boeren hadden beroofd. Er werd zelfs geschoten en dat was voor mij het sein om mij stiekem terug te trekken in het hooi. De dagen erna vlogen veel te snel voorbij en toen ik eenmaal weer thuis was voelde ik een heimwee die ik tijdens de vakantie nooit had gevoeld. Utrecht was me voorgoed kwijt.

12.

Het was op een vrijdag dat mijn familie verdacht gedrag ging vertonen. De gordijnen gingen te vroeg dicht, het licht bleef uit en het touwtje door de brievenbus dat al jaren als een stropdas uitnodigend op onze voordeur hing werd geruisloos naar binnen getrokken. In de huiskamer waren alle directe familieleden aanwezig, van groot tot klein. Mijn moeder, die de organisator was van de bijeenkomst, schonk zwijgend de koffie en limonade in, terwijl mijn vader met een schrikbarend gebrek aan technisch inzicht aan de oude zwart-wit tv knoeide. Ik zat met de andere kinderen op de grond, zoals altijd, want de huiskamer was te klein voor een arbeidersgezin, dat qua omvang eerder in de bekrompen jaren vijftig thuishoorde dan in het begin van de jaren zeventig, toen de voorbehoedsmiddelen als feestartikelen bij de drogist te koop waren. Precies om halfnegen sloeg mijn hart dertien. De tv ging aan, de kopjes en glazen werden zachtjes op de salontafel gezet en mijn pesterige broertjes en zusjes vielen stil. Ademloos hoorden en zagen wij hoe een beeldschone omroepster het programma aankondigde dat wekenlang het gesprek binnen de familie was geweest en dat van het drukste

jongetje binnen het gezin binnenkort een ster zou maken: 'En een zoen van de juffrouw'.

De laatste twee jaren van mijn lagere schoolperiode bracht ik door op de Juliana van Stolberg school in Utrecht. Creativiteit en zelfontplooiing stonden hoog in het vaandel geschreven van het Daltononderwijs en dus zaten wij elke maandagochtend in de gymnastiekzaal voor het actief en passief ondervinden van de kunstzinnige genoegden die ik op latere leeftijd zo ben gaan waarderen. Ik schreef zelf ook toneelstukken, samen met een klasgenoot, die verder nooit een speelkameraadje voor me was, en juist op het moment dat wij als regisseur en schrijver de kleuters uit de eerste klas als kabouters over het podium lieten rennen kwam een tv-ploeg van de VARA langs voor een rapportage over het Daltononderwijs. Ik was plots het aantrekkelijke middelpunt van een documentaire en mijn portret had bijna boven het bed van menig seks hormoontje gehangen als niet een zesjarig monstertje, dat een onbeduidend rolletje in het toneelstuk had, heel egoïstisch alle aandacht naar zich toe trok door tijdens de uitzending op tv heel kinderachtig poesje miauw te zingen: mijn zusje.

De dagen na de uitzending werd er alleen nog gesproken over het optreden van de kleuter binnen het gezin en ik voelde mij buitengesloten. Ik was zelf minutenlang in beeld geweest, druk aanwijzingen gevend aan de eersteklassers, die hun tekst niet konden onthouden, en niemand die achteraf aandacht besteedde aan mijn literaire debuut. Mijn hoop was gevestigd op het respect van de kijkers in het land en ik zat elke dag op mijn knieën bij de brievenbus, in de hoop dat er fanmail voor mij zou zijn. De postbode schudde spottend zijn hoofd als hij mij zag zitten en hij zong zachtjes dat Fredrik nooit post kreeg, zonder de waarde van deze zin binnen de klassieke literatuur van de late twintigste eeuw te beseffen. Postbodes lezen ten slotte alleen andermans brieven.

13.

Voor twee jaar was ik het jongste kind van het gezin. Veel indruk maakte mijn positie niet op mijn broer en zus, die uit ervaring wisten hoe betrekkelijk alles was in het leven. Ik verkeerde echter in een extase en ik genoot met volle teugen van de verwennerijen die mij ten deel vielen. Mijn luiers werden gewassen, mijn eten werd voorgedrukt en ik mocht net zoveel slapen als ik wilde. Ik leefde in een luilekkerland en niets wees erop dat het geluk in mij slechts tijdelijk was. Mijn broer was intussen op de kleuterschool geïnterneerd en mijn moeder verspreidde trots het gerucht dat de arme stakker te intelligent was voor zijn speelkameraadjes. Terwijl zijn klasgenootjes verstoppertje speelden bouwde mijn broer luchtkastelen. Mijn ouders waren eenvoudige mensen en zij konden het mentaal niet aan om nog meer unieke kinderen op te voeden en zij baden elke avond tot God in de hoop dat de overige nakomelingen normaal zouden zijn. Hun wens leek na acht bevallingen te zijn vervuld, tot dat kleine jongetje, dat twee jaar lang het jongste kind van het gezin was geweest en dat zo graag door de tantes werd geknuffeld en dat zo lief dromerig voor zich uit kon staren, van een brug viel en bevangen werd door een verbeelding die niet eerder binnen de familie was gesignaleerd. Het moederskindje was plot bijzonder.

Op school viel ik nooit op door mijn studieprestaties. Mijn interesse in leren was beperkt, mijn concentratie was slecht en ik was te impulsief. Slechte cijfers haalde ik niet, behalve als er puur uit het hoofd moest worden geleerd. Begrijpen deed ik alles, maar mijn verbale vermogens waren zodanig onderontwikkeld, dat ik nooit in de klas werd gehoord. Schrijven vond ik wel leuk en rond mijn twaalfde schreef ik verschillende toneelstukken. Indruk maakte ik niet op de meester. Aan het einde van het schooljaar besloot deze wijze man mij naar een technische school te sturen om een echt vak te

leren en ik heb sindsdien het vreemde gevoel dat mijn ouders niet tot God hebben gebeden in de hoop normale kinderen te krijgen, maar tot de man die in mij een timmerman zag.

Buiten schooltijd bleef ik schrijven en ik kreeg al snel last van het Kafka Syndroom. Op de middelbare school werden mijn werkstukken en opstellen voorgedragen alsof het kunstwerken waren en dat vreemde gevoel van in de belangstelling staan beangstigde mij. Ik wilde in de anonimiteit leven, zoals Kafka dat ook zo graag wilde, en mocht iemand na mijn dood mijn schrijfwerk publiceren, dan zou ik daar persoonlijk niet onder lijden. In alle eenzaamheid schreef ik op een zolderkamer het beste werk dat uit mijn verbeelding was voortgekomen en toen ik dat eenmaal inzag verscheurde ik de hoofdstukken. De woorden bestaan nog steeds in mijn hoofd, maar ik kan ze niet meer opschrijven zonder terug te gaan naar de zolder en dat wil ik niet.

Nu, na al die jaren zonder openbare creativiteit, kruip ik voorzichtig uit mijn schulp en de verbeelding die in mij kwam na de val uit ik niet langer alleen in woorden, maar ook in tekeningen en schilderijen. De angst om in het centrum van de belangstelling te staan is minder geworden, maar de drang naar roem en erkenning is te zwak om mijzelf te motiveren om fanatiek op zoek te gaan. Ik wacht op dat ene moment waarop ik beseft dat ik iets uitzonderlijks heb gecreëerd en zodra mij dit overkomt, zal ik het kunstwerk niet verscheuren of vernietigen, zoals ik dat in een ver verleden deed, maar dan zal ik het werk koesteren als een kind dat uniek is, niet door zijn intelligentie, maar door zijn verbeelding.

14.

Ieder mens maakt ooit in zijn leven een uitstapje dat als een foto in het geheugen blijft hangen. Het is een bijzonder moment, soms gelukkig, soms verdrietig, en je wilt de ervaring graag delen met familie en vrienden, met buren, kennissen en vreemden. En toch, als je erover wilt praten, dan val je stil, bijna beschaamd en verward, omdat je niet weet hoe je het verhaal moet vertellen en dus zwijg je maar en herbeleef je het uitstapje keer op keer tot het vervaagd in de mist van de tijd en het nog slechts een herinnering is waarover niets meer te zeggen valt. Mijn foto maakte ik ooit in het ziekenhuis.

In mijn jeugd was mijn moeder voor mijn gevoel vaak afwezig. Het grote gezin en de zorgen die daarbij hoorden, financieel en emotioneel, rustten zwaar op de schouders van de kleine en iele vrouw, die het liefst in rust haar dagen sleet, ver weg uit de realiteit van alledag en zonder de zorgen die het moederschap met zich mee bracht. Het gebeurde regelmatig dat ik na mijn schooltijd te horen kreeg dat mijn moeder naar het ziekenhuis was gebracht. Een buurvrouw of een tante nam het huishouden over, samen met de zusjes die oud genoeg waren om het leed te lijden, en mijn vader kookte het avondeten, iets vroeger dan normaal, zodat hij voldoende tijd had om voor het slapen gaan zijn vrouw te bezoeken. Ik mocht soms mee met mijn vader, achterop de fiets, want een auto kon ons gezin zich niet veroorloven, en het tafereel aan het bed van mijn moeder was elke keer weer hetzelfde. Mijn ouders spraken over het weer, over de buren en over de patiënten die de afgelopen nacht naar de kelder waren afgevoerd en ik staaarde stilletjes voor me uit, bijna angstig, ietwat verlegen, half verdoofd door de nare geur die in de zalen van het ziekenhuis hing. Het kastje naast het bed van mijn moeder stond altijd half vol met fruit en in de lade lag een zak vol met zoetheid. Om de vijf minuten vroeg mijn moeder mij of ik iets lekkers wilde. Een snoepje, een banaan, een

stukje kip misschien dat ze had overgehouden van het middageten? Ik schudde altijd met de ogen neergeslagen nee en mijn moeder mopperde dan dat ze nooit wat aan mij kwijt kon, behalve zakgeld. Ik haatte het ziekenhuis en ik kon daar geen hap door de keel krijgen zonder spontaan te stikken. De kelder is veel te koud voor een kind.

Ruim twintig jaar later werd ik getroffen door een ernstige ziekte en ik bracht een kostbaar deel van mijn leven door met onderzoeken en controles. Het was een moeilijke en eenzame tijd, mede door het ontbreken van een partner, en de strijd die ik streed en overwon heeft mij gesterkt en optimistischer gemaakt. Ik leef letterlijk bij de dag en ik schud meewarig mijn hoofd als ik familie en bekenden over de toekomst hoor praten, als ik zie hoe ze hun geld opzijzetten voor later en hoe ze zich zorgen maken over een pensioen, dat ze misschien nooit halen. Mijn leven is veel simpeler. Ik spaar niet, ik tob nooit over mijn oude dag en ik wil honderd worden. Ik houd van het leven, zoals ik dat eigenlijk ook al deed op het moment dat ik alleen in de wachtkamer van het ziekenhuis zat om op de uitslag te wachten van een allesbepalend onderzoek en een gevoel ervoer dat ik nooit echt onder woorden heb kunnen brengen, en ik wil het leven leiden alsof ik aan mijn laatste dag bezig ben, wat misschien ook zo is, en als ik weer naar het ziekenhuis moet voor een vervelend onderzoek, zoals nu, dan stap ik met opgeheven hoofd het huis van mijn moeder binnen, zonder angst voor de kelder en met de zekerheid dat ik net als mijn moeder weer veilig thuis kom. “Ma, mag ik een snoepje?”

15.

Het enige groen dat ik in mijn jeugd zag lag tijdens het avondmaal op mijn bord weg te rotten. Een tuin hadden wij niet. Mijn geboortehuis herinner ik mij nog goed. Wij hadden een

kleine binnenplaats met een houten toilet aan de overzijde van de keuken. Ik haatte het om in de avond en de nacht door de kou en de regen naar de wc te moeten gaan. Zindelijk worden was misschien wel het domste wat ik als kleuter heb gedaan en zelfs nu nog, na al die verloren jaren en met al die luxe in huis, heb ik de lichte neiging om met een luier aan het bed in te duiken. Mijn moeder was wel blij met de afgesloten binnenplaats. Zij kon daar de was doen en de matten kloppen zonder vieze voeten in huis te krijgen. Mijn vader vond het allemaal maar niets. Hij hield van tuinieren en hij wilde niets liever dan de grond omspitten en groenten verbouwen. Mijn moeder was echter onverbiddelijk en als een soort verzet tegen het vrouwelijke gezag dat menig huwelijk teisterde in die dagen haalde mijn vader twee tegels naast de voordeur weg en plantte daar zijn eerste rozen.

Mijn vader droeg altijd een zwarte baret om zijn kale hoofd tegen de kou te beschermen, een overblijfsel uit zijn leven als militair, en met de handen in de zak en met een sjekkie in de linkerhoek van zijn mond hield hij menig avondje wacht bij de rozen die maar niet tot bloei wilden komen tussen het beton. Mijn moeder kreeg in de loop van de tijd toch wat medelijden met de hardwerkende kostverdiener en zij beloofde mijn vader een volkstuintje als het financieel allemaal wat beter zou gaan met het gezin. Het duurde nog jaren voordat de droom van mijn vader uit kwam, maar toen het woeste land eindelijk aan zijn voeten lag was hij nog maar zelden thuis. Ik gaf niets om tuinen, want ik wist niet wat ik miste. En ik gaf niets om groenten, want ik moest het eten, en toen mijn vader mij uitnodigde om een middagje mee te gaan was ik te verbouwereerd om nee te zeggen. De tuintjes lagen netjes in vierkanten bij elkaar. Ik zag overal grote houten huizen staan, de een nog mooier dan de ander, maar bij mijn vader stond alleen een oud vervallen hokje voor het opslaan van zijn gereedschap. Mijn vader vertelde mij dat de burens al jaren op het land woonden en dat hij ooit een

huisje voor mijn moeder wilde bouwen, zodat zij hem in het weekend gezelschap kon houden. Ik geloofde het allemaal wel en ik wilde naar huis. Mijn vader was er echter trots op dat een van zijn zonen met hem was meegegaan en geduldig legde hij uit welke groenten hij aan het verbouwen was, hoe je de grond schoon moest houden van onkruid en ongedierte en hoe je het gereedschap scherp hield. Ik was amper tien jaar oud, helaas te jong om te begrijpen wat de tuin en wat het samenzijn met een zoon voor hem betekenden, en ik kreeg op die middag spontaan een hekel aan tuinieren.

Mijn eigen tuin ligt er redelijk verzorgd bij met het korte gras en de kortgeknipte haag. In de tuin werken zal nooit een hobby van me worden door een gebrek aan privacy, maar mocht ik ooit die ene speciale in mijn armen mogen nemen, dan beloof ik haar een rozentuin. Het enige wat ik hoeft te doen is twee tegels weghalen bij de voordeur. Heb ik toch nog iets geleerd van mijn vader.

16.

Een jeugdvriend vergeleek mij ooit met Napoleon. Ik vond dat aardig van hem, bedankte hem vriendelijk en negeerde zijn uitleg dat ik mijn geringe lengte compenseerde met dictatoriaal gedrag. Pas op volwassen leeftijd begon ik na te denken over mijn doen en laten in mijn jeugd en over hoe ik met mijn vrienden op straat omging. Achteraf gezien besef ik dat ik bij spelletjes altijd de leider wilde zijn, dat ik bij het voetballen de aanvoerder was en dat ik bij het rondhangen op straat altijd wilde bepalen wat wij gingen uitvreten. Veel klachten heb ik niet gehad van mijn vrienden, en dat was ze geraden ook, maar ik moet eerlijk bekennen dat ik nu situaties uit mijn jeugd kan oproepen die de vergelijking van mijn vriend in een wat helder daglicht zet. Kort na mijn lagere school jaren bijvoorbeeld voetbalde ik altijd met een jongen uit de buurt. Hij heette

Willem, was een jaar jonger en woonde met zijn ouders en oudere zus op de Croeselaan. Boezemvrienden waren wij niet, maar ik kwam weleens bij hem thuis en zo leerde ik zijn familie kennen. Zijn vader was een klein oud mannetje dat kleding naaide met een ouderwetse trapnaaimachine en dat vond ik als kind maar verdacht. Zijn moeder was zelden thuis en zus lief, een mollig monstertje met lang haar dat als een rode kap over haar hoofd hing, kroop spontaan halfnaakt in bed als zij mij aan zag komen. Ik vond dat laatste maar niets en het enige wat ik kon doen was bij haar in bed kruipen en in haar oor fluisteren dat dit soort gedrag toch heel onfatsoenlijk was voor een jongedame van haar leeftijd. In de zomer gingen Willem en ik met tienertoer en wij reisden met de trein het hele land door. Wij bezochten steden, stranden en pretparken en wij gingen op jacht naar leuke meisjes die met ons wilden zoenen. Het was dus een zorgzame en fijne tijd en ik had er waarschijnlijk nooit over geschreven als Willem op een dag niet plots een waas voor zijn ogen had gekregen en mij te lijf was gegaan. Onze vriendschap was in een paar klappen voorbij.

Echt slaan deed Willem mij niet. Het was meer aaien, zoals mannen die de hele dag achter een trapnaaimachine zitten dat doen als ze boos zijn en uit een soort beleefdheid gaf ik hem een paar klappen terug. Huilerig vertelde Willem mij dat hij er niet meer tegen kon, dat ik altijd maar alles voor hem besliste en dat ik nooit naar hem luisterde. Ik haalde mijn schouders op, zei dat ik hem de volgende ochtend zou ophalen voor de laatste dag van de tienertoer en ging alsof er niets was gebeurd naar huis. De volgende dag belde ik bij Willem aan en zijn moeder vertelde mij heel vriendelijk en ietwat bedroeft dat haar zoon niet meer met mij wilde omgaan. Ik heb maar niet gevraagd naar zus lief; het arme mens had het al zo moeilijk.

Het was niet de laatste keer dat ik mot had met wat je vrienden noemt en ik ben sportief genoeg om toe te geven dat ik soms wat

last heb van mijn agressieve hormonen als ik in gezelschap ben van mannen, dat de jager en leider in mij soms verblindend werkt. Maar gelukkig heeft het leven mij intussen milder en rustiger gemaakt en ik zoek nu alleen nog uitdagingen in mijn werk en in mijn hobby's, alleen of met iemand om wie ik geef, en de drang om in de groep te heersen heb ik grotendeels onderdrukt. Morgen maar eens aanbellen bij Willem.

17.

Een paar minuten voordat de Utrechtse politieagent Kranenburg wordt doodgeschoten fiets ik onbezorgd langs het garagebedrijf aan de Croeselaan dat later deze dag voor een kwartiertje wereldnieuws zal zijn. Het is donderdag en zoals altijd ga ik naar de platenzaak om de nieuwste hitlijst op te halen. Op een dak ligt verdekt een wout die verveeld zijn karabijn op mijn hoofd richt en punten scoort door mij van mijn fiets te blazen. Intussen draait een auto de garage binnen en is een gezin voor altijd in de rouw. De RAF-terroristen Knut Folkerts en Brigitte Mohnhaupt ruiken meteen onraad als twee rechercheurs plots tevoorschijn komen en naïef op de vuurgevaarlijke Duitsers af lopen. De politieagenten hebben geen schijn van kans. Kranenburg kruipt zwaargewond naar een kroeg om de hoek en sterft in het bijzijn van de verbijsterde bezoekers, terwijl op het Veemarktplein een wilde achtervolging plaats vindt. Als ik naar huis fiets is het stil in Utrecht. Doodstil.

Wij maken het allemaal een keertje mee in het leven. Je loopt op een haar na een stukje geschiedenis mis en je vindt het jammer dat je er niet bij bent geweest, zonder goed na te denken over de emotionele consequenties die de gebeurtenis heeft op de directbetrokkenen. Het overkwam mij in 1977. Stoer verhaalde ik op school over de avonturen die zich een paar honderd meter van mijn huis had afgespeeld. Hoe mijn ongebruikelijke

beslissing om op de fiets naar het centrum te gaan voorkwam dat ik midden in een schietpartij terecht kwam en van mij het tweede dodelijke slachtoffer van de RAF in Nederland maakte. Ik vertelde over de arrestatie van een emotionele Knut die brutaal tegen een hek werd gedrukt. Ik beschreef een jonge vrouw die ik rennend richting het Centraal Station had gezien, misschien Brigitte die haar trein wilde halen, en ik sprak mijn verbazing uit over de rust die bij het café heerste, waar een paar minuten eerder een politieagent was gestorven. Mijn schoolkameraden luisteren afwezig, bijna gapend en gingen vervolgens verder met de waan van alledag, zoals dat ook gebeurde op de Croeselaan kort na de fatale schietpartij. Nederland was nog niet klaar voor politieke terreur.

18.

Ik houd van straattheater. De opzet is vaak simpel. De artiest mengt zich onder het publiek en de interactiviteit doet de rest. Het is een uitvergroting van het dagelijkse leven waarin wij allemaal weleens geconfronteerd worden met iemand die wij liever niet tegenkomen. Of juist wel. In mijn jeugd heb ik tientallen bijzondere ontmoetingen gehad en juist deze personen herinner ik mij het best. Iemand die ik niet snel zal vergeten is Arie, een jongen die bij mij op de Bloemstraat school in Utrecht zat. Hij was een tenger mannetje uit een problematisch gezin dat iedereen kende maar niemand had. Arie was altijd vriendelijk, beschouwde mij als een vriend en noemde mij altijd bij de verkeerde voornaam. Op school was Arie redelijk berucht. Het gebeurde regelmatig dat de politie langs kwam en de jongen mee nam. Het gerucht ging dat Arie gebouwen in de fik stak. Mijn moeder verbood mij om Arie mee naar huis te nemen en hoewel ik eigenwijs ben gaf ik mijn moeder gelijk; mijn speelgoed kon slecht tegen de hitte. Rond mijn tiende verjaardag verhuisde ik naar de Rivierenbuurt en het contact

met Arie verwaterde. Tot ik op een dag allemaal sirenes hoorde. Ik rende samen met mijn vriendjes naar de straat waar een grote woning in lichte laaie stond en opgewonden keek ik naar de bluswerkzaamheden. Plots voelde ik een hand op mijn schouder en toen ik geschrokken omkeek zag ik Arie, die met een sigaret in de mondhoek grijnzend naar de vlammen keek. "Mooi, eh, Willem." was het enige wat hij zei en weg was Arie. Ik staarde hem als verlamd na. De stad stond in brand en de pyromaan wandelde op zijn gemak weg. Ik wist zeker dat Arie achter de brand zat en hij wist dat ik het wist, maar ik kon het niet over mijn hart krijgen de politie te informeren; hij was toch een broer. De laatste keer dat ik Arie zag was toen ik jaren later voorgoed de trein naar Friesland nam. Hij zwierf rond in Hoog Catharijne en hielp oude vrouwtjes die hem onvrijwillig een gulden per tas gaven voor het sjouwen. Arie begroette mij enthousiast toen hij mij herkende, bood mij een partnerschap aan voor een kwartje per klusje en liet mij meteen in de steek toen hij een nieuw slachtoffer zag lopen. Pas later in de trein realiseerde ik me dat Arie mij met de juiste voornaam had aangesproken. Het was blijkbaar zijn manier om mij te bedanken voor het feit dat ik hem er niet bij had gelapt toen ik de kans kreeg. Zelfs Arie heeft familie nodig.

19.

En op dag elf schiep God de bal.

Een deel van mijn jeugdjaren bracht ik door in het Utrechtse Oudwijk. Mijn familie woonde in de Hofstraat, in een huisje dat veel te klein was voor de baringsdrift van mijn moeder en een inwonende tante en het ruimtegebrek overdag werd eenvoudig opgelost door de tweede zoon van het gezin, die door zijn speelsheid te veel vierkante meter vroeg, zoveel mogelijk buiten te laten spelen. Ik vond het niet erg om op straat rond te hangen

met mijn vriendjes. Er was toen een mild klimaat voor het trappen van rotzooi. Wij deden tikkertje, trokken aan bellen en haren en speelden Monopoly bij Arie thuis. De meeste tijd besteedden wij echter aan wat de grootste verslaving van achterstandsjongeren was in de jaren zestig: voetballen.

De bal is een dom ding, zo blond als zusjes, en toch, als de bal aan mijn linkervoet lag, dan gebeurde er iets magisch. Ik was echt een straatvoetballertje, alles op techniek en gevoel, en geen vrouwenhart dat ooit zal ervaren wat het is om een bal te strelen. Voetballen deed ik in de Renstraat, tegen het blinde muurtje aan waar Willem van Hanegem ooit de basis legde voor zijn briljante carrière. Ik was door mijn lengte en snelheid duidelijk een van de sterren in de kleine ruimte, maar mijn afkeer voor clubjes en het gebrek aan geld voor de contributie hielden mij uit het Nederlands elftal dat in 1974 en 1978 zo glorieus de WK finale verloor. Ik had als linksbuiten niet tegen de paal geschoten in de laatste minuut.

Bij het ouder worden gingen mijn vriendjes en ik naar de thuis- en uitwedstrijden van de plaatselijke FC. Het waren de roemruchte jaren waarbij wij als supporters regelmatig de wereldpers haalden met zingen, zuipen en vechten en het enige wat ons achteraf te verwijten viel over deze blijkbaar zwarte periode was dat wij onze dagelijkse bezigheden niet binnen de familie hebben gehouden.

Tegenwoordig vraag ik mij af wat ik met mijn voetbaltalent had kunnen bereiken als ik in het heden was opgegroeid en niet in de blanke en arme maatschappij van de jaren zestig. Eerlijk gezegd vind ik het antwoord niet zo interessant. Ik had die mooie voetbalmomenten op straat voor geen goud willen missen en laten we eerlijk zijn: het voetbaltalent van nu is het allochtone spiegelbeeld van de achterstandsjongeren uit de jaren zestig die aan de basis stonden van de grote successen van

het Nederlands voetbal in de jaren zeventig. Alleen arme jongens kunnen goed voetballen. Gelukkig besefte God dat op dag elf.

20.

Als muren kunnen praten dan slaap ik vannacht in het park op een bankje. Mijn leven zit vol geheimen, groot en klein, en ik voel zelden het verlangen anderen toegang te verlenen tot de bijna ondoordringbare wereld van mijn geweten. Ik verwerk de werkelijkheid van alledag het liefst in alle stilte, niet uit schaamde of valse trots, maar als een reflectie op mijn verlangen om mijzelf en anderen niet te beschadigen.

Mijn grootste geheim stamt uit mijn vroegste jeugd. Mijn hersenen waren zich volop aan het ontwikkelen en ik leerde langzaam het verschil tussen wat goed en slecht en mooi en lelijk was. Het waren mijn tantes die mij bewust maakten van het feit dat ik op de een of andere manier anders was, bijzonder, zoals je wilt, en ik wist niet goed wat ik aan moest met de kleine aanwijzingen, de onschuldige opmerkingen of de ietwat plagende lachstootjes. Ongerust ging ik op zoek naar een voorbeeld, een steun binnen de familie, waaraan ik mijzelf kon spiegelen met het idee dat alles uiteindelijk wel goed zou komen.

Ik hoefde niet lang te zoeken. Een oom, wiens naam ik niet zal noemen om een liquidatie van mijn vruchtbaarheid te ontlopen, droeg dezelfde erfenis in zijn genen met zich mee. Hij hield zijn geschenk niet geheim en leek er zelfs uitermate van te genieten. Ik vond dat bijzonder. Ik moest er niet aan denken om constant aan de verwachtingen te moeten voldoen, om altijd maar weer de lachsalvo's te moeten ontwijken, om altijd maar weer het centrum te moeten zijn. Ik wilde als toeschouwer leven, buiten de kring van alle aandacht, als een baby in de buik van een moeder, die altijd voor me zorgde. Bij het ouder worden wist ik

het geheim binnen de familie te houden en als je mijn vrienden uit mijn jeugd vraagt mij te beschrijven, dan zal je vele verhalen horen, van herkenbaar tot onzinnig, en niet een zal dat ene bijzondere noemen, dat ene dat ik zo goed verstopte door mijn verlegenheid, door mijn onzekerheid en door mijn verlangen mij onzichtbaar te maken op de achtergrond. Maar nu, bij het naderen van mijn tweede jeugd, verlies ik langzaam maar zeker de geremdheid die mij buitensloot en ik voel het onbedwingbare verlangen mijn geheim openbaar te maken, met de stellige zekerheid dat ik vanaf heden niet meer bij mijn moeder op visite kan gaan zonder haar de slappe lach te zien krijgen in de deuropening, maar ik verklap het toch: ik ben grappig!

21.

Op een dag werd er op het dak geklopt. Het was een ritmisch getrommel alsof God op visite wilde komen. Mijn moeder, die languit liggend op de bank werd genomen door een knappe held uit de bouquetreeks, trachtte het getik te negeren, zoals ze al het kabaal van het gezinsleven zoveel mogelijk langs zich heen probeerde te laten gaan. Maar toen de lamp boven de salontafel een eigen leven ging leiden werd het haar toch teveel. Vloekend smeed ze haar minnaar op de grond, stapte in haar sloffen en stoof met een ongekende vaart de trap op. Ik hing verveeld voor de tv rond en was toe aan een beetje afleiding. Nieuwsgierig rende ik mijn moeder achterna in de hoop een vreselijke scene mee te maken. Op de bovenverdieping wilde mijn moeder de kamer van mijn oudste broer binnenstormen, maar ze hervond zich, ordende het haar en klopte op de deur. Ik was twaalf, ongeduldig en onbeleefd en ik smeed zonder op toestemming te wachten de deur open. Ik keek de kamer in en wat ik zag tartte mijn fantasie.